

L'ORDO AD CATICUMINUM FACIENDUM

DEL RITUAL DEL MONESTIR DE SANT CUGAT DEL VALLÈS*

per JOAN BELLAVISTA

L'estudi del Dr. M. S. Gros sobre l'antic *ordo* baptismal catalanonarbonès¹ suposa un pas important vers la reconstrucció dels ritus baptismals dels bisbats de l'antiga metròpoli de Narbona. A través dels manuscrits París, B. N. lat. 933 i Vic, Bibl. Cap., ms. 104 (CV), procedents de l'abadia de Lagrasse i de la catedral de Vic, respectivament, tenim accés a un coneixement força aproximat de la celebració del baptisme de la li-

---

* En l'estudi i edició d'aquest text utilitzem aquestes sigles:

- Ge = L. C. de MOLBERG, *Liber Sacramentorum Romae Aecclesiae ordinis anni circuli*, Roma, 1960.
Had = J. DESHUSSES, *Le Sacramentaire grégorien - Ses principales formes d'après les plus anciens manuscrits*, Friburg, Suïssa, 1971, 3 vol.
SupH = *Supplementum* del Sacramentari Gregorià, tipus *Hadrianum*, ed. de J. DESHUSSES, *op. cit.*, p. 348-605.
OR = M. ADRIEU, *Les Ordines Romani - du haut moyen âge*, Lovaina, 1931-1961, 5 vol.
PRG = C. VOGEL-ÉLZE, *Le pontifical romano-germanique du Xe siècle*, Ciutat del Vaticà, 1963-1972, 3 vol.
LO = M. FEROTIN, *Liber Ordinum*, París, 1904.
PRO = J. R. BARRIGA, *El Sacramentari, Ritual i Pontifical de Roda*, Barcelona, 1975.
Rip = A. OLIVAR, *Sacramentarium Rivipullense*, Madrid-Barcelona, 1963.
MP = M. S. GROS, «El "Missale Parvum" de Vic», a: *Hispania Sacra*, 21 (1968), p. 313-1977.

Manuscrits:

- RGra = Oracional-Ritual monàstic (abadia de Lagrasse). Mitjan s. xi. París, B. N., lat. 933.
PVic = Pontifical de la catedral de Vic. Primera meitat del s. xii, Vic, Bibl. Cap., ms. 104 (CV).
SCu 73 = Ritual monàstic de Sant Cugat del Vallès. Any 1218, Barcelona, ACA, ms. St. Cugat 73.

1. M. S. GROS, «El antiguo orden bautismal catalano-narbonense», *Hispania Sacra*, 28 (1975), p. 1-65.

túrgia romana que substituï l'antiga hispànica a les terres catalanes. Ara resta, com diu l'esmentat autor, l'estudi particularitzat dels *ordo* baptismals de la província eclesiàstica de Narbona i Tarragona. Per avançar en aquest sentit proposo, aquí, entrar en el coneixement més detallat d'un d'ells: el ritual monàstic de Sant Cugat del Vallès de l'any 1218, Barcelona, Arxiu de la Corona d'Aragó, ms. 73.

El ritual del baptisme encapçala el còdex manuscrit que es troba entre els f. 1-23. Entre el f. 10v, 12-13v intercala: *Orationes ad caticuminum infirmum ad succurrendum*. El fet de no esmentar el f. 11 en el lloc que li correspondria denota una primera irregularitat consistent en el desplaçament d'aquest foli fins després del f. 21v. Aquest desordre en el relligament dels folis del còdex provoca una altra anomalia, com és el fet que la continuació del text del f. 11v, cal cercar-la immediatament després del f. 22v. Malgrat tot, el ritus baptismal s'ha conservat sencer en els quatre primers quaderns, un xic irregulars. El primer es compon de cinc bifolis corresponents als folis 1 al 10. El segon està format per un foli i cinc bifolis, que conté del f. 11 al 21; noteu que el f. 11 no forma bifoli, per raó de mancar-li la part del foli corresponent. El tercer és un quadern irregular de tres bifolis que inclou els f. 22-27. El darrer quadern, de cinc bifolis, va del f. 28 al 37. Els diversos paràgrafs i oracions de la transcripció parcial del text, que segueix al final de la present introducció, van precedits d'una enumeració convencional, de la qual em serveixo a continuació.

Començament del ritus, SCu 73, n. 1-8

Entrem en l'anàlisi del document. El fet que els ritus introductoris, com en general els restants, no s'allunyen gaire del model romà, palesat entre nosaltres pels models de Lagrasse i de la catedral de Vic, ens podria fer perdre de vista detalls interessants. A les portes de l'església, el conegut interrogatori que demana el sagrament de la fe va seguit del *Effeta*. El nostre ritual, a diferència dels altres, l'*effeta*, ja conegut pel LO, i la continuació de la frase, no la diu en exclusiva el sacerdot, sinó que es presenta de forma dialogada amb la intervenció dels padrins.

Encara resulta més significatiu que només el ms. 73 de Sant Cugat doni l'entrada a l'església, real o simbòlica, acompanyada de l'oració *Ingrederere templum dei...* que fineix amb la signació, *signo te signo crucis...* No és difícil veure en aquest conjunt un fons de l'antiga litúrgia hispànica. L'oració *Ingrederere* reproduïx, literalment, la del LO 26, llevat de l'*accipe* del començament i del parell de ratlles que el segueixen, que el nostre ritual ha reproduït una mica més amunt. És clar que el començament de *signum crucis...* reproduïx el Ge, n. 599, però també ho és la similitud i contacte amb el LO 26, amb frases comuns com *evasisse*

te laquæos mortis. En l'Ordinari de Barcelona de 1501,² els contactes entre ell i el LO encara van més enllà. *Lingredere* és reproduït també en el Rip, 361, però només les seves primeres ratlles, corresponents del tot amb el Ge. Cal una altra observació referida, en aquest cas, a l'oració *Omnipotens deus pater domini nostri Ihesu Christi...*, manllevada al Ge i SupH; en aquests sacramentaris es reproduïxen sense dividir en dues, cosa que també fa el nostre. Per contra el de Lagrasse fa de *Aperi* el començament d'una segona oració.³

Ritus de la sal, SCu 73, n. 10-13

El ritus és sensiblement més complet que els RGra i PVic. El ritual de Sant Cugat, com ho fan altres, comporta una oració per beneir la sal, *Benedic omnipotens deus*. L'oració per la imposició de la sal, en aquest cas, va precedida de la invocació a les persones de la santa trinitat.

Exorcismes, SCu 73, n. 14-27

A l'inici del ritus trobem la signació i el text que l'acompanya, que RGra reserva per a més endavant, en el lloc corresponent als escrutinis. El nostre ritual posa a l'inici aquesta unció al front, acompanyada de *Christus vincit*. L'explicació de la diferència sembla que cal cercar-la en el fet que en el ritual de Sant Cugat ja han desaparegut els exorcismes.

El conegut *Christus vincit* és força freqüent en altres rituals catalano-narbonesos, i es manté segles després com ho testifica la seva presència en l'Ordinari de Barcelona de 1501. Els seus probables orígens sembla que cal cercar-los en les laudes o aclamacions que a l'època carolíngia solien acompanyar el papa.⁴

Pel que fa a l'orde i a les oracions dels exorcismes, el ritual segueix les del sacramentari gelasí, o, encara millor dit, les del *Supplementum Hadrianum*. En efecte, és d'aquest darrer que pren l'oració *Deus immortale*, convertint-la en dues, pel fet de partir-la per la meitat, divisió que encara conserva l'Ordinari de Barcelona de 1501. D'aquí en surt la nova oració *Accipe*; observem que, atès el seu contingut, dóna lloc al ritus d'ofrena del que rep el baptisme, com ho expressa ben clarament la rúbrica que l'acompanya.

El final se separa una mica del conjunt gelasí, car després de les oracions es llegeix el fragment evangèlic de Mateu, seguit del lliurament del credo i del pàrenostre, i acompanyat d'uns versets i de l'oració gelasiana

2. *Ordinarium Sacramentorum Barchinonense 1501*, edició facsimil de l'Ordinari imprès de l'any 1501, p. [14v], en la qual s'inclou la mateixa frase del LO *Serva divina precepta*.

3. M. S. GROS, «El antiguo orden bautismal», *op. cit.*, p. 45, n. 6-7.

4. M. ANDRIEU, *Les Ordines Romani du Haut Moyen Age II*, Lovaina, 1960, p. 85.

i del *Supplementum, Aeternam ac iustissimam*. Aquest final és força semblant al de RGra, amb la diferència que aquell ritual només fa un primer lliurament del credo i parenostre, un cop feta la lectura dels incipits dels quatre evangelis. Aquí rau, doncs, la gran diferència. En el ritual de Sant Cugat ja han desaparegut els escritinis o reunions prebaptismals; tota la celebració té lloc en una mateixa sessió. Tampoc resten senyals dels escritinis hispànics que encara conserva el PVic.

L'antiga reunió del Dissabte Sant al matí, SCu 73, n. 29-31

Tal com la desaparició de les restants reunions de durant la quaresma, tampoc ja no té lloc la del dissabte al matí. La seva desaparició ha obligat a condensar la cerimònia baptismal de la Vetlla pasqual. S'ha mantingut l'exorcisme de procedència adriana, *Nec te latet*, que aquí és presentat d'una manera pròpia, atès que pren la forma d'un diàleg entre el ministre i els padrins. La simplificació a què ens referim no és tan dràstica en el ritual de Lagrasse i en el Pontifical de Vic. Tots dos conserven per a aquest lloc la cerimònia pròpia d'aquest moment, *in aurium aperitione*, amb el ritus de l'*Effeta*. El nostre s'acontenta d'haver-lo practicat al començament i de prescindir-ne ara. Per a la resta, segueix el model dels seus companys.

Al moment de la renúncia, quan la rúbrica demana al sacerdot pronunciar el nom del que s'ha de batejar, el SCu 73, indica els noms Pere o Maria, segons es tracti d'un home o d'una dona. La signació amb l'oli de l'exorcisme la fa ja amb la fórmula que, malgrat no trobar-se a l'OR XI, sí que ja ha entrat en el Pontifical Romanogermànic.⁵ Ja feia segles que havia entrat a Catalunya, com és el cas del Pontifical de Roda,⁶ o bé del Sacramentari de Ripoll.⁷

Ritus per batejar un malalt, SCu 73, n. 32-38

L'ordo del bateig de malalts es troba en molts rituals, independentment de les seves variants sobre l'indret on el situen. Tota vegada que es tracta d'un bateig circumstancial el PVic explicita clarament que és qüestió d'un ritus *extra pascha*. El ritus i oracions inicials són les pròpies per fer un catecumen, tal com ho indica la rúbrica d'obertura, i el fet de remetre a la transcripció dels folis precedents per no haver-les de repetir aquí. Les oracions més pròpies del ritu baptismal (n. 34-37) són les mateixes que usa el PPro (XLV), o, entre altres, els de RGra i PVic. Tant la

5. C. VOGEL, *Le Pontifical Romano-Germanique du dixième siècle* II, Ciutat del Vaticà, 1963, p. 114.

6. J. R. BARRIGA, *El Sacramentari, Ritual i Pontifical de Roda*, Barcelona, 1975, p. 440.

7. A. OLIVAR, *Sacramentarium Rivipullense*, Madrid-Barcelona, 1954, n. 381.

pregària sobre el malalt, *Medelam*, com l'exorcisme sobre l'aigua, segueixen la versió adriana. El ritus conclou amb l'oració pròpia del moment, *Ad solvendum*, que en el SRip, n. 406, és diferent, i amb la benedicció. En el cas de RGra és la mateixa que s'ha servit per acomiadar els infants que es bategen (n. 3), i que també reproduceix el nostre.

Benedicció de l'aigua i baptisme, Cu n. 39-47

El ritual de Sant Cugat, en lloc d'acontentar-se d'indicar que després de les lletanies es beneeix l'aigua, com fan la majoria, dóna el text sencer de les que cal cantar mentre el sacerdot es dirigeix, amb gran honor, *honorífice*, al lloc de la pica de l'aigua. Tota vegada que el text ofereix sovint riques variants, aquí es transcriu integralment. Com era de preveure no es descuiden dels sants locals. A part del sant local per excel·lència, sant Cugat, en cita dos més típicament barcelonins: sant Sever i santa Eulàlia. La popularitat i l'extensió del culte de sant Cugat a Catalunya les confirma, una vegada més, el que el seu nom aparegui fins en la *letania terna*, dels ritus baptismals del Pontifical de Roda.⁸

La benedicció de l'aigua adopta la forma de prefaci ja tradicional en els sacramentaris catalans. El text és interromput diverses vegades per intercalar-hi les rúbriques indicatives dels gestos que cal fer durant la recitació; són més o menys semblants a les dels altres rituals del país. La diferència més notable és la del moment de mesclar el sant crisma a l'aigua. Ho fa al final del prefaci, ni abans, ni durant la infusió del ciri a l'aigua, distanciant-se amb aquesta manera de fer del mateix PRO i Rip, que ho fan amb una fórmula semblant, però en altres indrets. Pel que fa a la fórmula, amb tot, observem que la de SCu 73 va precedida i seguida d'una referència trinitària que no hi és en els altres. M. S. Gros opina que aquesta invocació inicial del nom del Pare, Fill i Esperit Sant podria procedir del LO.⁹

És fàcil observar com el final de la pregària de benedicció del nostre text, seguint els altres catalans, s'ha separat de la tradició del Ge i Had, convertint el final amb una oració pròpia, encapçalada per un *Oremus* que ells hi han afegit.

L'interrogatori previ al baptisme és més personalitzat que el fred *ille* del mateix ritual de Lagrasse o PVic; novament apareixen els noms de Pere o Maria pronunciats pel sacerdot al començar l'interrogatori sobre la professió de fe. El segle que separa el ritual de Sant Cugat dels seus companys és testimoni d'una evolució vers una celebració cada vegada més concentrada i clericalitzada. Allà on la rúbrica deia que tots els pre-

8. J. R. BARRIGA, *El Sacramentari*, op. cit., p. 431.

9. M. S. GROS, «El antiguo ordo bautismal», op. cit., p. 24.

sents resin el credo, el nostre diu que el diguin els *clerici qui sunt ad fontes*. A continuació, té lloc la triple infusió de l'aigua baptismal seguida de la crismació postbaptismal. El text per la vestició del neòfit és el d'altres rituals catalans d'origen gal·licà.

Apareix una certa originalitat en la rúbrica que indica els cants propis per a aquest moment en el cas que el ritu tingui lloc a la Vigília de Pasqua o de Pentecosta. En aquest cas, s'ha de cantar el càntic de Moïses com a responsori, encara que en digui *officium*, per acompanyar, segurament, el neòfit a l'altar.

La fórmula per al moment de donar el cos i la sang de Crist als neòfits és la mateixa dels rituals tant sovint esmentats, conservant les petites diferències segons es tracti de donar el cos o la sang del Senyor. El que resta ben clar és que els que aquí combreguen són infants, cosa que no es llegeix enlloc en els dos rituals que aquí seguim més de prop. Ells encara mantenen la prescripció de l'OR XI de combregar tota la setmana de pasqua. En el SCu 73 ja no se'n parla.

En les celebracions baptismals de les esglésies majors ara és el moment d'administrar el sagrament de la confirmació. En el nostre no en queda cap rastre. Sempre apareix que és el prevere qui presideix tota la celebració.

La deposició dels vestits baptismals és prescrita pel dilluns de pasqua. Els rituals RGrà i PVic no assenyalen dia concret, tampoc ho fa el PRo. Amb tot, al segle XIII cal relativitzar una mica aquesta prescripció, que podria ben bé ser un residu rubrical. La pràctica testimoniada encara pel Pontifical Romanogermànic admetia una interpretació diversa com es veu comparant diversos *ordo* de l'àrea catalana; a l'hora de la pràctica, la tendència és acostar cada dia més la deposició dels vestits al mateix dia del baptisme.¹⁰

La cerimònia de la deposició comporta el cant de l'antífona *Vidi aquam*, que suposa l'aspersió de l'assemblea, d'uns versets i de l'oració final. Cap d'aquests ritus es troba en els rituals esmentats fins ara. L'oració és, precisament, la mateixa del Ge per al diumenge de l'octava de pasqua, dia de la deposició de les túniques en la litúrgia romana. Lògicament, acaba amb la benedicció, que al ritual, amb un llenguatge manllevat a contemporanis seus, s'anomena, amb encert, *ad solvendum*. El text es troba en el RGrà i PRo; en el primer ve després del sagrament de la confirmació, i, el segon després del bateig d'un malalt.

La darrera singularitat de l'*ordo* de baptisme de Sant Cugat és que inclou una benedicció del pa. La fórmula és coneguda en alguns còdexs posteriors de tipus Sacramentari Adrià. Cal dir, però, que allà es tracta d'una simple benedicció del pa sense relacionar-la amb el baptisme. Que aquí cal donar-li sentit baptismal sembla deduir-se del fet que l'oració conclou tot el ritus del baptisme. És una oració procedent de la litúrgia

10. P. FARNÉS, *El Ordinario de 1501 de Barcelona* (pro manuscrito), Barcelona, 1988, p. 431.

hispanica que servia, justament, per beneir els que havien rebut el baptisme la setmana de pasqua, que també usa el RGra, per concloure el ritu.

Pel que s'ha anat veient, hom s'adona que l'*ordo* de baptisme de Sant Cugat, encara que sigui un ritual monàstic, és un testimoni del ritus que practicaven els monjos responsables de la parròquia del monestir, sota el patronatge de sant Pere, com sembla deduir-se del nom que calia posar al batejat. L'*ordo* ja no presenta cap referència als adults, perquè els que es bategen són infants i tot el protagonisme dels interrogatoris i de la professió de fe ha passat als pares i padrins.

El ritual de Sant Cugat és ja un *ordo* molt simplificat en el que no queda rastre dels exorcismes ni de la lectura dels quatre evangelis. Atès que es practica en una església no episcopal tampoc trobem el sagrament de la confirmació, que en aquelles esglésies seguia immediatament després del baptisme. L'*ordo* està pensat per a la celebració a l'interior de la vetlla pasqual, com més d'una vegada ho deixen entreveure les rúbriques, com la del foli 12v (n. 36). Amb tot, les mateixes normes admeten la possibilitat del baptisme també a la Vigília de Pentecosta (cf. f. 11, n. 46) i segurament per a altres ocasions de l'any. Tot plegat, és fàcil adonar-se'n, a través de les rúbriques, que en el manuscrit estan escrites amb tinta vermella i que, per major claredat, aquí les transcrivim amb un tipus de lletra diferent.

ad ecclesiam. et post missam acci-
 piat sacerdos de aqua benedic-
 ta: et spargat eam super infantes
 canendo hanc. *A.* Vidi aquam egredi
 entem de templo a latere dextero alleluia et omnes ad quos
 pervenit aqua ista salvi facti sunt et dicent alle-
 luia alleluia. *V.* Hec dies quam fecit dominus et erui-
 mus et letemur in ea. *G.* In patri et filio et spi-

ritu. *S.* Surrexit dominus de sepul-

cro. *R.* Qui pro nobis peccata ignoravit.
 Domine exaudi orationem meam.
 Et clamor meus. *V.* Quis ubi est.
 Et cum spiritu tuo. *Oremus.*

Dominus qui renatis in baptisima
 te a morte azimorum tui
 et a tibus septimana. concede quod ut
 quorum nunc regenerationis sacre
 die celebramus tuum. ita corpo-

te in cana galilee signo ad mi-
 rabili sua potēcia cōūtit iūruū.
 qui pedibꝫ sup te ambulauit. ⁊
 a iohanne i yordane in te bap-
 tatus ē. Qui te unā cū sangui-
 ne de lactē suo pduxit. ⁊ discipu-
 lus suis iussit ut credētes bap-
 tarentur in te dicens. Ite doce-
 te om̄s gentes baptizantes eos
 in n̄re patris ⁊ filij ⁊ sp̄s sc̄i.
Hic muta uocē. quasi legens
 Dec n̄ p̄cepta seruaui t̄tionē.
 bus tu deus om̄ps clemens ad
 esto. tu benigno aspira. Hic su-
 fla ter in fontē ita.
Qu has simplices.

INCIPIT ORDO AD CATICUMINUM FACIENDUM

- 1 *Primum ante fores ecclesie interroget sacerdos eum qui tenet infantem dicens. Quo nomine vocatur? Respondeat: Ille. Et sacerdos vocet eum proprio nomine dicens Quid petis? RP. Fidem Chisti. et dicat sacerdos. Fides quid tibi prestat? Et Ille: Vitam eternam. Et dicat sacerdos: Hec est autem vita eterna ut cognoscas unum et verum deum et quem misit Ihesum Chistum. qui cum patre vivit et regnat in unitate spiritus sancti deus. per omnia secula seculorum. Amen. (Jo 17,31)*
- 2 *Tunc sufflet sacerdos tercio in vultu infantis dicendo: Recede inmunde spiritus in sancta tri /f.1^v/ nitatis nomime ab hoc dei plasmate. et da locum spiritui sancto.*
- 3 *Postea mitat sacerdos digitum in aures infantis. et ponat de saliva in ore infantis dicendo: Effeta quod est adaperire. Respondeant patrini: Effeta. In odorem suavitatis. Respondeant patrini: Effeta. Tu autem effugare diabole. appropinquat enim iudicium dei. (Ge 420, SupH 1018)*
- 4 *Deinde faciat signum crucis cum police in fronte et pectore infantis dicendo: Accipe signum crucis Christi tam in fronte quam in corde¹¹. summe fidem celestium preceptorum. talem te exhibe moribus ut templum dei effici merearis. Precante domino nostro Ihesu Christo. qui vivit et regnat cum patre in unitate /f.2/ spiritus sancti. per omnia secula seculorum. Amen. (Ge 599).*
- 5 *Oremus. Omnipotens deus pater domini nostri Ihesu Christi. respicere dignare super hunc famulum tuum... (Ge 285, SupH 1065)*
- 6 *Alia. Oremus. /f.2^v/ Preces nostras quesumus domine clementer exaudi. et hunc electum tuum... (Ge 286, SupH 1066)*
- 7 *Oremus. Deus qui humani generis ita es conditor ...(287, SupH 1967)*
- 8 *Tunc apprehendat sacerdos manum infantis dexteram et ingrediatur cum eo in ecclesiam dicens: Ingre /f. 3/ dere templum dei vivi et vero... (LO 26)*
- 9 *Tunc signet eum sacerdos in fronte dicens: Signo ego te signo crucis in nomine patris et filii et spiritus sancti unius et veri dei /f.3^v/ regnantis in secula seculorum. Amen.*
- 10 *Sequitur exorcismus salis. Non dicat oremus. Exorcizo te creatura salis in nomine dei patris omnipotentis. et in karitate domini nostri Ihesu Christi. et in unitate.../f.4/... (Ge 288, SupH 1068)*
- 11 *Sequitur Oremus. Benedic omnipotens deus hanc creaturam salis... (Ha 356)*

11. Sobre les paraules *fronte i corde* hi el senyal de la creu.

- 12 *His espletis. accipiat sacerdos de eode sale. ponatque in ore infantis dicendo:*
In nomine patris et filii et spiritus sancti. Accipe salem sapientie propiciatus in vitam eternam. Amen. (Ge 289, SupH 1069)
- 13 Deus patrum nostrorum . deus universe condi /f.4^v/ tor veritatis. Te supplices... (Ge 290, SupH 1070)
- 14 *Tunc faciat sacerdos crucem in fronte eius et dicat:* Xps. vincit. Xps. regnat Xps.. xps. imperat.
Et subiungit hanc oracionem super masculos
- 15 Oremus. Deus Abraham deus Ysach. deus Iacob. deus qui Moysi famulo tuo apparuisti. et filios is /f.5/ rael... (Ge 291, SupH 1091)
- 16 *Sequitur exorcismum. Non dicitur oremus.*
Ergo maledicte diabole recognosce sententiam tuam et da honorem deo vivo et vero. et recede.../f.5^v/... Per dominum. Qui venturus es iudicare. (Ge 292, SupH 1062)
- 17 *Super feminas.*
Deus celi . deus terre . deus angelorum . deus archangelorum . deus prophetarum . deus patriarcharum . deus apostolorum . deus martirum . deus confessorum . deus virginum . deus omnium bene vivencium . deus ... (Ge 293, SupH 1072)
- 18 *Super masculos.*
Deus immortale presidium omnium postulancium .../f.6/... (SupH 1074)
- 19 *Hic sacerdos offerat eum Christo:* Accipe eum domine quia dignatus es dicere: Petite et accipietis... (SupH 1064)
- 20 *Amonicione. Non dicitur Oremus.*
Audi maledicte sathane adiuratus per nomen eternum... /f.6^v/... (Ge 294, SupH 1075)
- 21 *Super feminas.*
Deus Abraham . deus Ysach . deus Iacob . deus qui tribus israhel de egipcia servitute liberatas. per Moysen... /f.7/... (Ge 295, SupH 1076)
Ergo maledicte diabole. *Require retro.* (Cf. n. 16)
- 22 *Super masculos non dicitur oremus.*
Exorcizo te inmundi spiritus in nomine patris et filii et spiritus sancti . ut exeas... (Ge 296, SupH 1087)
Ergo maledicte diabole. *Require retro.* (Cf. n. 16)
- 23 *Super feminas. Non dicitur Oremus.*
Exorcizo te inmundi spiritus . per deum patrem et filium et spiritum sanctum. /f.7^v/ ut... Ergo maledicte diabole recognosce sententiam tuam ... Per dominum . Qui tecum est iudicare vivos et mortuos. /f. 8/. (Ge 297, SuH 1078)
- 24 *Dominus vobiscum. Sequencia sancti evangelii. secundum Matheum.* In illo tempore. Exultavit in spiritu sancto dominus Ihesus. et dixit: Confiteor tibi domine pater celi. et terre.../f.8^v/... (Mt 11, 25-29)
- 25 *Tunc sacerdos ponat manum super capud infantis. et tradat ei symbolum dicens:* Credo in deum patrem omnipotentem . creatorem celi et terre. Et in Ihesum Chistum...
- 26 *Sequitur oracio dominica.* Oremus. /f.9/.
Pater noster qui es in celis. *Totum.*
- 27 *Salvum fac servum tuum. Deus meus sperantem in te.*
Mite ei domine auxilium de sancto. Et de syon tuere eum.
Nichil proficiat inimicus in eum. Et filius iniquitatis non aponat nocere ei.

- Esto ei domine turris fortitudinis.
A facie inimici, Domine exaudi oracionem meam. Et clamor meus ad te veniat. Dominus vobiscum. Et cum.
- 28 *Oremus.*
Eternam ac iustissimam pietatem tuam deprecor domine sancte pater omnipotens eterne deus. lumen.../f.9°/... (Ge 298, SupH 1079)
- 29 *Ordinet sacerdos infantes masculos ad dexteram partem. feminas ad sinistram, simul cum eis qui illos suscepturi sunt. El imposita super utrumque manu sua dicat: Quo nomine vocatur? Respondeant patrini: Ille.*
Et sacerdos vocet eum et dicat:
- 30 *Nec te latet sathana. Respondeant patrini: Nec te. Imminere tibi penas. Respondeant patrini: Nec te. Imminere tibi iudicium. diesque suplicii sempiterni. diem qui venturus est velut cli /f.10/ banus... (Ha 359)*
- 31 *Postea tangat eos sacerdos pectus /f.10v/ et inter scapulas de oleo exorcizato. crucem faciendo cum pollice. vocetque nomen eius dicat: Pere vel Maria. Abrenuncias Sathane? Respondeant patrini: Abrenuncio. Et sacerdos: Et omnibus operibus eius? Respondeant: Abrenuncio. Et sacerdos: Et omnibus pompis eius? Respondeant: Abrenuncio. Et sacerdos: Ego te linio oleo salutis in Christo Ihesu domini nostro in vitam eternam. Amen. Et pax tibi. (PRG II 102)*
- 32 *Ordo ad caticumenum infirmum faciendum.*
Require Retro in capite. husque ad hanc oracionem. que incipit. Omnipotens sempiternus deus. pater domni nostri Ihesu. Christi (cf. n.5)
Exorcismo salis. Exorcizo te creatura salis in nomine dei patris omnipotentis. *Require retro.* /f.12/. (cf. n.10)
- 33 *Benedictio.* Benedic omnipotens deus. *Require retro.* (cf. n. 11) Accipe salem. *Require retro.* (cf. n. 12) Oracio. Eternam ac iustissimam. *Require retro.* (cf. n. 28)
- 34 *Oraciones ad baptizandum infirmum ad succurrendum.*
Oremus. Medelam tuam deprecor domine sancte pater omnipotens eterne deus qui subvenis in periculis.../f.12°/... (Ha 980)
- 35 *Et catechizet eum his verbis: Non dicat Oremus. Nec te latet sathana. Require antea in vigilia pasche.* (cf. n. 30)
- 36 *Exhorcimus fontis. Non dicit Oremus.*
Exhorcizo te creatura aque in nomine domine nostri Ihesu Christi filii dei et spiritus sancti. si quod... (Ha 981)
His ex /f.13/ pletis interroget sacerdos eos qui tenent infantem dicens: Quid vocaris? Respondeat: ille. Tunc interroget sacerdos: Credis in deum patrem omnipotentem? Require in antea sicut in vigilia pasche est ordinatum usque ad solvendum. (cf. nn. 29-37)
- 37 *Oracio ad solvendum.* Omnipotens deus maiestatem tuam supplices deprecamus. ut famulum tuum. *ille.* digneris... (Ge 613)
- 38 *Benedictio.* Benedicat tibi deus ex sion et custodiat te. Deus autem santificet te ad perfectum. ut integer spiritus tuus.../f.13°/... (Pro XLV 9, p. 250)

<In Vigilia Pasche>

- 39 *Et dum fuerint finite oraciones et lectiones simul cum tractos. dicat letania terna in choro. Et dum dicitur sacerdos. honorifice descendat ad benedicens frontes cum cruce, et cereis accensis dicendo hanc letaniam:*

Kirie heleyson.
 Kriste heleyson
 Kriste audi nos.
 Sancta Maria . ora pro nobis.
 Sancta dei genitrix . ora pro nobis.
 Sancta virgo virginum . ora pro nobis.
 Sancte Michael . ora pro nobis.
 Sancte Gabriel . ora pro nobis.
 Sante Raffael . ora pro nobis. /f.14/
 Sancte Iohannes baptista . ora pro nobis.
 Sancte Petre . ora pro nobis.
 Sancte Paule . ora pro nobis.
 Sancte Andre . ora pro nobis.
 Sancte Iacobe . ora pro nobis.
 Sancte Ihoannes . ora pro nobis.
 Sancte Stephane . ora pro nobis.
 Sancte Cucuphas . ora pro nobis.
 Sancte Severe . ora pro nobis.
 Sancte Martine . ora pro nobis.
 Sancte Nicholae . ora pro nobis.
 Sancte Benedicte . ora pro nobis.
 Sancta Felicitats . ora pro nobis.
 Sancta Cecilia . ora pro nobis.
 Sancta Eulalia . ora pro nobis.
 Omnes sancti . ora pro nobis./f.14/
 Propicius esto . parce nobis domine
 Ab insidiis diaboli . libera.
 A fulgure et tempestate . libera.
 Ab omni malo . libera.
 Per passionem et crucem tuam . libera.
 Per gloriosam resurrectionem tuam . libera.
 Per sanctam ascensionem tuam . libera.
 Per sanctum spiritum paraclitum . libera.
 In die iudicii. libera.
 Pecatores . te rogamus audi nos.
 Ut pacem nobis dones . te rogamus audi nos.
 Ut misericordia et pietas tua nos semper custodiat . te rogamus audi nos.
 Ut ecclesiam tuam sanctam preparare et defendere digneris . te rogamus audi nos
 Ut cathecuminis nostris gratiam baptismi /f.15/ mi donare digneris . te rogamus
 audi nos.
 Ut festa ventura nos preparare digneris . te rogamus audi nos.
 Ut nos exaudire digneri . te rogamus audi nos.
 Filii dei . te rogamus audi nos.
 Agnus dei qui tollis peccata mundi . exaudi nos domine.
 Agnus dei qui tollis peccata mundi . parce nobis domine.
 Agnus dei qui tollis peccata mundi . miserere nobis.
 Kristi audi nos.
 Kirieleyson.
 Kristeleyson.
 Kirieleyson.

- 40 *Sequitur benedictio fontis. Non dicat Dominus vobiscum. set Oremus.*
Omnipotens sempiterne deus, adesto magne pietatis tue misteris, adesto sacramentis et ad crean/f.15^v/ dos novos populos... (Ge 444, Had 373)
- 41 *Per omnia secula seculorum. Respondeant: Amen. Dominus vobiscum. Et cum spiritu tuo. Sursum sorda. Respondeant: Habemus ad dominum. Gracias agamus domino deo nostro. Respondeant: Dignum et iustum est. Vere dignum et iustum est equum et salutare... Qui invisibili potencia sacramentorum tuorum /f.16/ mirabiliter operaris... (Ge 445, Had 374a) /f.16^v/...*
Hic primum fac crucem cum manu dividens aquam in modum crucis:
Qui hanc aquam regenerandis hominibus... /f.17/... non inficiendo corrupat.
Hic tanget aquam manu:
Sit hec sancta.../f.17^v/... indulgentia consequatur. (Ge 445, Had 374b)
Unde benedico te creatura aque...de paradiso manare fecit.
*Hic dividat aquam ad hanc figuram:*¹²
Et in quator fluminibus.../f.18/...in nomine patris et filii et spritius sancti. (Ge 446, Ha 374c)
Hic mutat vocem . quasi legens.
Hec nobis precepta...aspira.
*Hic sufla ter in fontem ita*¹³.
Qui has simplices /f.18^v/... purificandis mentibus efficaces. Per dominum. (Ge 447, Had 374d)
Hic depone cereos in fonte dicendo: Oremus.
Descendat in hac plenitudinem fontis virtus sancti spiritus tui . totamque... /f.19/ ... novam infantiam renascatur. Per dominum... (Ge 448, Had 374e)
*His expletis. fundatur sacrum crisma in fontem dicendo in hac figuram*¹⁴:
In nomine patris et filii et spiritus sancti¹⁵. Amen. Infuso crismatis mystice unctionis . in fonte regenerationis . in nomine sancti salvatoris . qui cum patre et spiritu sancto vivit et regnat deus . Per omnia... Amen.
- 42 *Benedicto fonte . et eo tenente infante a quo suscipiendus est . interro/f.19^v/ guet sacerdos: Quid vocaris? Respondeant patrini: Pere vel Maria. Interroget sacerdos dicendo nomen infantis: Pere vel Maria . Credis in deum patrem omnipotentem creatorem celi et terre? Respondeant patrini ad vicem infantis:*
Credo. *Sequitur sacerdos: Et in Ihesum Christum filium eius... Respondeant: Credo. Et sacerdos: credis et in spiritum sanctum. sanctam ecclesiam Katolicam... Respondeant patrini: credo.*
- 43 *Tunc dicant omnes clerici qui sunt ad fonte: Credo in unum deum patrem /f.20-20^v/ omnipotentem... Et vitam venturi seculi. Amen.*
- 44 *Deinde accipiat sacerdos infantem in propiis manibus dicens: Quis vocaris? Et respondeant patrini: Pere vel Maria. Et dicat sacerdos: Pere vel Maria. Vis baptizari? Et respondeant patrini: Ille. Et sacerdos dicat: Ille. Vis baptizari?*

12. A continuació hi ha el senyal de la creu.

13. Un simple dibuix reproduceix esquemàticament una pica de batejar amb un monjo agenollat insuflant sobre l'aigua.

14. Després de la paraula *figuram* segueix un senyal de la creu.

15. Reprodueix tres vegades el senyal de la creu sobre el nom de cada una de les tres persones divines.

- Respondeant patrini: Volo. Et iterum dicat sacerdos: Quis vocaris? Et patrini respondeant: Ille. Et dicat sacerdos: Ille. Vis baptizari? Et respondeant patrini: Volo. Deinde baptizet eum sacerdos cum trina immersione invocando sanctam trinitatem dicens: Et ego te baptizo . In nomine patris . Et mergat semel. Et filii . et mergat iterum . Et spiritus sancti . ut habeas vitam eternam . et mergat ter.*
- 45 *Ut autem patrini receperint eum de manu sacerdotis faciat sacerdos de /f.21^v/ crismate crucem in vertice infantis dicens: Deus omnipotens pater domini nostri Ihesu Christi qui te regeneravit... in vitam eternam . Amen. (Ge 450, Had 375) Pax tibi.*
- 46 *Tunc induat eum sacerdos alba . dicens: Accipe vestem sanctam... (PVic 57) In vigilia pascha vel pentecostes officium: Cantemus domino gloriose enim honorificatus est /f.11/ equum et ascensorem proiecit in mare . adiutor et protector factus es michi dominus in salutem . Dominus quasi vir...*
- 47 *Sicque vestimentis propriis induatur . et comunicandus est a sacerdote dicens: Corpus domini nostri Ihesu Christi custodiat te et perducatur te in vitam eternam. Amen. Cum vero porrexerit ei calicem dicat: Gracia domini nostri Ihesu Christi conservet animam tuam in vitam eternam. Amen.*
- 48 *Ordo ad albas deponendas. Feria. Ila. post pascha . convenient omnes infantes /f.11^v/ ad ecclesiam . et post missam accipiat sacerdos de aqua benedicta . et spergat eam super infantes canendo hanc antiphonam: Vidi aquam egredientem de templo a latere dextro . alleluia...*
- 49 *Capitula . Surrexit dominus de sepulcro. RP. Qui pro nobis pependit in ligno. Domine exaudi oracionem meam. Et clamor meus <ad te veniat> . Dominus vobiscum. Et cum spiritu tuo.*
- 50 *Oremus. Deus qui renatis baptismate mortem azimis et vitam tribuis sempiternam... ita corpo /f.22/ ra... (Ge 499, MP 440)...*
- 51 *Tunc sacerdos signet et solvat eos dicens: Benedicat tibi dominus ex sion et custodiat te . Deus autem santificet... PRO XLV, 9, p. 450)*
- 52 *Benedictio panis. Benedic¹⁶ domine creaturam istam panis sicut per filium tuum dominum nostrum Ihesum Christum benedixisti quinque panes... habun/22^v/dans in alimentum... Per eundem...*
- 53 *Postquam soluti sunt dicat: Oremus. Dominus Ihesus Christus qui vos lavit aqua sui lateris et redemit effusione cruori.....suo regno. Qui de /f.23/ dit vobis inicium sancte fidei . ipse conferat perfectionem operis, et plenitudnem karitatis . Quod ipse prestare dignetur . Qui cum deo patre... Amen (LO 35).*

16. Sobre la paraula *benedic* hi ha el signe de la creu.